

godišnji izvještaj 2001

VIZIJA

Za aktivan, održiv i utjecajan NVO sektor u Bosni i Hercegovini.

MISIJA

NVO Fondacija posvećena je razvoju aktivnog i održivog nevladinog sektora u Bosni i Hercegovini, putem programa obrazovanja, financiranja, istraživanja i zagovaranja.

UMJESTO PREDGOVORA

Aktivnosti i postignuća BH NVO Fondacije u 2001. godini, koji će biti šire elaborirani u ovom Izvještaju, treba posmatrati ne samo sa stanovišta konkretnih aktivnosti na podršci pojedinačnim nevladinim organizacijama, nego i sa stanovišta porasta respektabilnosti u trećem sektoru i doprinosa razvoju i zaživljavanju civilnog društva u Bosni i Hercegovini u cjelini. Rezultati, iako skromni i sa ograničenim vremenskim dometom, pokazuju da je BH NVO Fondacija na dobrom putu da ispuni barem za sada dio svoje misije, a to je da lobira za povoljniji zakonski, politički i ekonomski ambijent za treći sektor, da širi svijest o ulozi i karakteru nevladinih organizacija u izgradnji civilnog društva, da prikuplja i širi informacije relevantne za neprofitne organizacije, kao i da, u skladu sa mogućnostima, pruža direktnu pomoć za stratešku i dugoročniju samoodrživost i izgradnju kapaciteta nevladinih i neprofitnih organizacija. Svakako da ostvarene rezultate treba posmatrati u svjetlu mukotrpnih napora na konsolidaciji i izgradnji kapaciteta same Fondacije, jer je i njen šestogodišnji razvoj bio praćen istim onim problemima sa kojima se susreće neprofitni sektor u Bosni i Hercegovini, a to su: sve do kraja prošle godine nedostatak pogodne zakonske regulative za registriranje i funkcionisanje na nivou države, nepostojanje finansijskih olakšica za poslovanje na neprofitnoj osnovi, osjetno smanjenje inostranih donacija, nizak nivo volonterizma i dobrovoljnog rada i dr. To je sve uticalo da se i Fondacija sporo konsolidirala i da nije postigla veće efekte posebno u sferi dodjeljivanja pomoći nevladinim organizacijama. Fondacija je stoga prinuđena u ovoj fazi raditi na projektnoj osnovi, a to znači da mora namicati sredstva od različitih donatora i tako izgrađivati kako svoje organizacione, kadrovske i razvojne kapacitete, tako i obezbjeđivati fondove za podršku i na taj način jačati kapacitete lokalnih nevladinih organizacija i održavati kredibilitet i povjerenje u nevladinom sektoru i zajednici u cjelini. Kada se uzmu u obzir sve ograničavajuće okolnosti, posebno skromni i vremenski ograničeni fondovi i nemogućnost sistematske izgradnje i proširenja menadžerskih timova, onda se sa sigurnošću može reći da je Fondacija postigla zapažene rezultate, od koji ovdje treba pomenuti samo neke: održan je kontinuitet same ideje i osnovni koncept rada; uspješno su prevaziđene određene slabosti karakteristične u pojedinim fazama prije dolaska aktuelnog izvršnog tima; izgrađen je i održan odnos povjerenja među donatorima –naročito kod Kanadske Agencije za razvoj CIDA i njenog implementatora CARE; u stalnom porastu je nivo povjerenja nevladinih organizacija prema Fondaciji; ostvaren je zavidan nivo saradnje sa lokalnim, entitetskim i državnim institucijama; dosta je urađeno i sa vidljivim efektima na promociji same Fondacije u zemlji i u inostranstvu; otpočeo je proces zagovaranja i lobiranja za treći sektor; velika pažnja posvećuje se strateškom planiranju i izgradnji dugoročnije održivosti Fondacije; obezbjeđuje se permanentna edukacija izvršnog osoblja i Upravnog odbora i dr.

Zineta Rasavac,
Predsjedavajuća UO
NVO Fondacije

Nažalost, Fondacija još uvijek nije uspjela ostvariti jednu od premisa za dugoročnije održivo poslovanje, a to je da bude utemeljena kao zaklada i da se na bazi okamačenih sredstava izgradjuju njeni kapaciteti i pruža finansijska pomoć drugima. Međutim, to je cilj kojem Fondacija teži i on će, zahvaljujući sadašnjem predanom i sposobnom izvršnom osoblju, kao i posvećenom volonterskom Upravnom odboru, sasvim sigurno biti i ostvaren.

Sarajevo, April 2002.

Zina Rasavac
Predsjednica Upravnog Odbora

POŠTOVANI PRIJATELJI!

Dužnosti Izvršnog direktora NVO Fondacije sam od g. Milana Mirića, dotadašnjeg direktora NVO Fondacije preuzeo drugog maja 2001. godine. Zahvalan sam Upravnom odboru i Milanu što mi je «u nasljedstvo» ostavio odobren Projekat «Razvoj trećeg sektora i pomoć ugroženoj populaciji u BiH», koji mi je pored izvanredne prilike da uspješnom implementacijom projekta promoviram NVO Fondaciju takođe dao 18 mjeseci vremena za konsolidaciju Fondacije i razvoj novih pravaca.

Projekat predstavlja jednu povoljnu osnovu za početak razvoja NVO Fondacije kao domaće inicijative za pomoć razvoju trećeg sektora u BiH. S jedne strane Kanadska vlada je Fondaciji povjerila projekat unutar kojeg može razvijati vlastiti pristup selekciji korisničkih projekata i razvoju kapaciteta domaćih nevladinih organizacija, a istovremeno dobar dio projekta se u suradnji sa Care International BH/C odnosi na razvoj kapaciteta same Fondacije. Postavljeni cilj izgradnje jedne lokalne zaklade danas posmatramo iz nešto drugačije perspektive nego što je to bilo prije nekih 5 godina. Ta perspektiva nam nagovještava mukotrpan rad na izgradnji pozitivnog imidža NVO Fondacije i sticanju pozitivnih iskustava kroz programski rad. Iskreno vjerujemo da će ovakav pristup rezultirati velikom povjerenju kako domaćih tako i inostranih faktora, te voditi ka konačnoj izgradnji jedne neovisne zaklade za razvoj i održivost trećeg sektora.

Zoran Puljić,
Izvršni direktor
NVO Fondacije

U ovakvom kontekstu nastojimo se voditi sljedećim ciljevima:

- Sve bitne odluke Fondacije donositi u skladu sa strateškim planom, vizijom i misijom koje su zajednički izradili Upravni odbor i izvršno osoblje,
- Unaprijediti suradnju izvršnog osoblja i Upravnog odbora, jer smatramo da Upravni odbor predstavlja kamen temeljac održivosti NVO Fondacije,
- Maksimalan rad na usavršavanju uposlenih i volontera NVO Fondacije koji predstavljaju temelj izgradnje i održivosti Fondacije,
- Razvijati nove programe i projekte koji će Fondaciji donijeti pozitivne projektne rezultate i transparentne i zavidne finansijske izvještaje,
- U toku prve tri godine raditi programski, a nakon prikupljenih pozitivnih rezultata početi sa namicanjem sredstava za zakladu Fondacije.

Ovakvim pristupom nastojimo obezbijediti održivost NVO Fondacije kao jednim od mnogih elemenata bitnih za održivost nevladinog sektora u BiH. U nastavku izvještaja ćete imati priliku saznati nešto više o samom projektu koji finansira Kanadska vlada, pogledati neke video zapise sa terena i upoznati se sa budućim planovima NVO Fondacije.

Svjesni smo činjenice se izvještaj vjerovatno još bolje mogao napraviti. Razlog tome su i ograničena finansijska sredstva koja su nam stajala na raspolaganju. Kompletan izvještaj je napravljen od strane osoblja Fondacije, koje je u izradu izvještaja uložilo i dobar dio svog volonterskog vremena. Nadam se da ćete nakon čitanja dijelova izvještaja dobiti jasniju sliku o NVO Fondaciji, njenim planovima, te eventualno nam dostaviti svoje komentare na izvještaj.

S poštovanjem,
Zoran Puljić
Izvršni direktor

O PROJEKTU:

«RAZVOJ TREĆEG SEKTORA I POMOĆ UGROŽENOJ POPULACIJI U BiH»

DONATOR: KANADSKA VLADA - AGENCIJA ZA MEĐUNARODNI RAZVOJ

Datum početak projekta: 01.05.2001.

Očekivani završetak: 30.11.2002.

Projekat razvoj trećeg sektora i pomoć manjinskom povratku je nastao kao zajednička inicijativa predhodnog izvršnog direktora NVO Fondacije, g. Milana Mirića i Care International u BiH. Dvije različite komponente projekta se uklapaju u zajednički cilj: jačanje nevladinih organizacija kao lokalnih institucija kroz koje svi građani BiH uključujući i izbjegle i raseljene mogu tražiti svoja prava.

Komponenta pomoći povratnicima ima za cilj socijalnu rekonstrukciju lokalne zajednice kroz projekte koji preferiraju zajedničko učešće i domicilnog i povratničkog stanovništva.

Komponenta profesionalnog usavršavanja ima za cilj usavršavanje kadrova NVO koje su dobile sredstva za projekat. NVO nastoji da ovu komponentu maksimalno prilagodi pojedinačnim potrebama organizacija, s namjerom da sa organičenim sredstvima koja ima na raspolaganju ostvari maksimalan rezultat.

Dodatno, Kanadska vlada je obezbijedila sredstva za profesionalno usavršavanje osoblja NVO Fondacije i njenog Upravnog odbora, kao i sredstva za nabavku značajnog dijela neophodne opreme.

OGLAŠAVANJE.

U pripremi za upoznavanje bosanskohercegovačke javnosti o početku realizacije projekta "Razvoj trećeg sektora i pomoć ranjivoj populaciji" izabrano je nekoliko štampanih i elektronskih medija iz cijele Bosne i Hercegovine. Izabrani su: Jutarnje novine, Slobodna Dalmacija, Nezavisne novine, Radio i televizija FBiH, Radio Dobre vibracije, Mostar i Radio Nes, Banja Luka. Tekst oglasa je objavljivan dva dana i to tako što su odabrane radio stanice emitirale oglas 26 i 27.07.2001. godine najavljujući osnovne podatke o projektu, načinu apliciranja, mjesta prezentacija i dnevne listove u kojima je u petak 27.07.2001. godine izašao detaljniji poziv za apliciranje NVO iz Bosne i Hercegovine, na ¼ strane, osim S.Dalmacije na ½ strane. Uporedo sa objavom ovih oglasa u štampanim i elektronskim medijima, prosljeđena je poruka iste sadržine i na više od 200 email adresa. Sadržaj oglasa i detaljne informacije o načinu apliciranja, kriterija i procesa odabira istovremeno su publikovani i na web stranici NVO Fondacije (www.ngofoundation-bih.org). U periodu od jula do prve polovine septembra 2001 zabilježena je posjeta na web stranici u broju od 1300 posjetitelja. Cijeli proces objave početka realizacije projekta NVO Fondacije bio je popraćen i sastancima sa nadležnim ministarstvima socijalne politike i raseljenih osoba FBiH i RS, kao i ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Vijeća ministara Bosne i Hercegovine.

Ovom prilikom se zahvaljujemo jako susretljivim službenicima ministarstava za izbjeglice koje smo u toku pripreme projekta u nekoliko navrata posjetili: g. Mariju Nenadiću, pomoćniku ministra (BiH), g. Mijatu Tuki, zamjeniku ministra (F BiH), g. Mići Mičiću, ministru (RS) i Branku Vukadinoviću zamjeniku ministra (RS).

PREZENTACIJE

Prezentacije projekta održane su u šest gradova u Bosni i Hercegovini (Sarajevo, S.Sarajevo, Doboj, Zvornik, Banja Luka i Mostar). Ukupan broj prisutnih predstavnika nevladinih organizacija je bio 114. U prezentacijama je učestvovalo svo izvršno osoblje NVO Fondacije i dva člana UO, koristeći pripremljenu elektronsku prezentaciju na računaru i video projektoru.

APLIKACIJE

Rezultat ovako pripremljenih i realizovanih oglašavanja i prezentacija je broj od 110 prispjelih aplikacija nevladinih organizacija iz cijele Bosne i Hercegovine.

GENERALNI KRITERIJI ZA FINANSIRANJE

Da bi nevladine organizacije (NVO) bile kandidati za grantove (bespovratna sredstva) NVO Fondacije, morale su zadovoljiti sljedeće kriterije:

- biti registrovana kod nadležne institucije kao udruženje građana, humanitarna organizacija ili fondacija.
- NVO nije ogranak bilo koje političke partije, niti je uključena u bilo kakvu aktivnost u ime političke partije.
- Članovi rukovodstva NVO (npr. izvršni direktor, predsjednik i potpredsjednik odbora i skupštine, sekretar ili blagajnik) nisu istovremeno postavljeni ili izabrani na bilo kojoj rukovodećoj poziciji unutar političke partije.
- Svrha NVO nije isključivo ograničena na religiozne aktivnosti, niti je NVO osnovana od strane bilo koje vjerske zajednice.

KRITERIJI ODABIRA

- I. **RELEVANTNOST PROJEKTA**
- II. **RAVNOPRAVNA ZASTUPLJENOST**
- III. **VOLONTERSKI RAD**

PROCEDURE ODABIRA

Nakon pažljivog razmatranja svih u roku pristiglih aplikacija, **NVO Fondacija je:**

- Odabrala 16 najboljih projekata-finalista u prvom krugu odabira.
- Posjetila 16 odabranih finalista, ustanovila njihove potrebe za edukacijom i izradila dodatnu analizu dostavljenih podataka
- Dostavila sve relevantne podatke i analize Odboru za dodjelu sredstava koji se sastojao od uglednih članova bh. društva, predstavnika donatora i nadležnih ministarstava. Odbor je u skladu sa kriterijima donio konačnu odluku o finansiranju
- Finaliste informirala o ishodu konkursa

Odabrani **NVO partneri su:**

- obećali ili obezbijedili sopstveni prilog (novčani prilog, volonterski rad, korištenje opreme i sl). u iznosu od minimum 20%, dodatno na traženi iznos granta.
- se obavezali učestvovati u programima za razvoj kapaciteta NVO koje organizira NVO Fondacija u toku ovog projekta.

- koristili maksimalno do 20% odobrene sume novca za vlastite operativne troškove i/ili nabavku opreme

ODBOR ZA DODJELU SREDSTAVA

Odbor za dodjelu sredstava je bio sljedećeg sastava:

1. Zineta Rasavac, predsjedavajući UO NVO Fondacije,
2. Novka Agić, član UO NVO Fondacije,
3. Marijana Dinek, član UO NVO Fondacije,
4. Slavko Perić, savjetnik ministra u ministarstvu za socijalnu politiku i raseljene osobe vlade RS,
5. Naris Bošnjović, savjetnik ministra u ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Vijeća ministara Bosne i Hercegovine,
6. Mehmed Teljigović, pomoćnik ministra u ministarstvu za socijalnu politiku i raseljene osobe u vladi FBiH i
7. Jakob Finci, predsjednik Jevrejske zajednice.

Odbor za dodjelu sredstava

Odbor je na sjednici održanoj 10.09.2001. godine u Sarajevu izabrao 9 projekata nevladinih organizacija iz Bosne i Hercegovine. Svi odabrani projekti su usmjereni ka zadovoljavanju osnovnih potreba povratnika i izbjeglih osoba. NVO Fondacija je dodjelila do 20 000 KM za uspješnu implementaciju svakog od ovih projekata, a odabrane partnere uključila u program profesionalnog razvoja. Dodatno, razvijaju se kontakti sa lokalnim vlastima, institucijama i medijima kako bi se ojačala efektivnost i održivost nevladinih organizacija i njihovog rada.

Odbor za dodjelu sredstava

Odabrane su sljedeće NVO:

1. Futura – Teslić,
2. Budućnost – Modriča,
3. Vidra – Banja Luka,
4. Pod istim suncem – Jablanica,
5. Snaga žene – Tuzla,
6. Cer – Cer,
7. Maja – Kravica,
8. Alternative – Kakanj i
9. Alter Art – Travnik.

Predstavnici NVO-a iz Bosne i Hercegovine

CEREMONIJA DODJELE SREDSTAVA

Ceremonija, na kojoj su dodjeljena bespovratna sredstva za 9 NVO partnera je održana 13.09.2001. godine u hotelu Grand, Sarajevo sa početkom u 11.00 sati. Prisutni su bili predstavnici NVO partnera, CIDA, Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Vijeća ministara BiH, članovi UO NVO Fondacije, izvršno osoblje NVO Fondacije, gosti iz drugih međunarodnih i bh organizacija i institucija. Ukupno je bilo 50 prisutnih. Prisutni mediji su bili BH Radio 1, Oslobođenje i Bosnia Daily.

Septembar, 2001. Ceremonija dodjele grantova.

O DRUGIM DONATORIMA

CHARLES STEWART MOTT FOUNDATION iz SAD je NVO Fondaciji putem Care International u BiH obezbijedio mogućnost dodatnog profesionalnog usavršavanja, kako bi NVO Fondacija dugoročno postala jedna od osnova razvoja nevladinog sektora u BiH.

PLANOVI ZA NAREDNE TRI GODINE

U toku 2001 godine, predstavnici NVO Fondacije su ostvarili kontakte sa nekoliko važnih organizacija i donatora iz Evrope i SAD, s nadom da će sa nekim od njih ostvariti suradnju od obostrane koristi. Ostvareni su kontakti sa sljedećim organizacijama:

- Kanadska vlada za projekat «NVO konzorciji kao agenti promjena u BiH»,
- Care International BH/C za projekat «Fondacija za omladinsko poduzetništvo - YEP»
- C.S. Mott Fondacija (SAD) za razvoj kapaciteta NVO Fondacije i dodatnu podršku odobrenim projektima,
- King Baudouin Fondacija (Belgija) za projekat «Kulturno nasljeđe u razvoju zajednice» i «Međuetnički odnosi»,
- Allavida (UK), za projekat podrške izgradnje omladinskih organizacija,
- German Marshal Fund (SAD) za generalnu podršku sektoru u BiH,
- Evropska komisija (Brisel) za projekat «Razvoj civilnog društva»,
- Svjetska banka (Sarajevo) za projekat javnog zagovaranja za nevladin sektor,
- Charity Aid Foundation (UK), preliminarni razgovori za strateško partnerstvo u BiH,
- Freedom House (SAD), za projekat razvoja kapaciteta NVO Fondacije i posjete sličnim organizacijama u zemljama u tranziciji, i
- World Learning (SAD) za razvoj kapaciteta NVO u BiH.

Uvjereni smo da ćemo sa većinom od navedenih partnera ostvariti pozitivnu saradnju.

NVO PARTNERI

Organizacija: **Ženska Akcija «Vidra», Banja Luka**

Projekat: Mala škola agrobiznisa

Iznos: 17 968 KM

Interes ovog projekta jeste ekonomska reintegracija povratnika, izbjeglica, i lokalnog stanovništva kroz ekonomski razvoj lokalnog društva, poticanja razvoja poljoprivrede i stvaranja novih radnih mjesta putem praktičnih treninga sposobnosti te treninga o poljoprivrednim procedurama, a sve u cilju stimulisanja i pomoći održivog povratka.

Projekat će obučiti: 65 domaćinstava o proizvodnji malina na tri lokaliteta (Bosanska Gradiška, Orahova i Dubrave) ; podijeliti zasadni materijal za 6 domaćinstava koja će otpočeti komercijalnu proizvodnju malina ; poticati reintegraciju povratnika u društvo povezivanjem povratnika, izbjeglica i lokalnog stanovništva kroz njihovu komunikaciju i saradnju baziranu na konkretnim ekonomskim osnovama.

Podjela sadnica maline u Gradiški.

Organizacija: **Forum Žena, «Alternative», Kakanj**

Projekat: Podrška održivom povratku u opštinu Kakanj

Iznos: 19 990 KM

Cilj ovog projekta jeste pokretanje javne kampanje i uključivanje povratnika u volonterski rad, aktivnosti i projekte radi osiguravanja uslova za održivi povratak (od sigurnog i mirnog okruženja do stvaranja boljih uslova života).

Kroz ovaj projekat biti će osigurani radni uslovi za 100 članova kulturno-sportskog udruženja «Haljinići» koje je formirano inicijativom povratnika i 40 članova kulturno-umjetničkog društva «Kraljica Katarina» čija je misija zaštita tradicije hrvata ove regije. Različite aktivnosti ohrabrit će povratnike da pokrenu javnu kampanju za podršku održivom povratku.

Radovi na izgradnji sportskog terena u selu Haljinići, Kakanj.

Organizacija: **»Futura Plus«, Teslić**

Projekat: Održiv povratak u opštinu Teslić

Iznos: 17 960 KM

Projekat Future Plus ima za cilj da osigura neophodnu pomoć kao i interventnu podršku za 150 manjinskih povratnika u Kamenicu kroz 8 mjeseci. Projekat će obezbijediti bolji protok informacija u pogledu taksi, kredita, i mogućnosti za biznis za ove ljude, kako bi oni bili u stanju ponovno izgraditi svoje društvo i živote, te će pridonijeti dugoročnoj rekonstrukciji njihovih okolina i društva u cjelini.

Pružanje zdravstvene zaštite povratnicima u selo Kamenica, Teslić.

Organizacija: **«Maja» Kravica, Bratunac**

Projekat: Povratak povjerenju kroz poljoprivredu

Iznos: 20 000 KM

Od kada je problem smješaja povratnika riješen, cilj projekta rekonstrukcije povjerenja među prijeratnim stanovnicima Kravice postala je osnovna životna potreba – hrana. Smatrano je da je prioritet otpočinjanje poljoprivredne proizvodnje kroz sisanje jesenje pšenice. Među povratnicima obje nacionalnosti (srba i bošnjaka) postoji interes za ovu vrstu aktivnosti od kada je ona postala jedini izvor zarade. Ženska organizacija Maja inicirala je prvi multi etnički projekat u ovoj regiji. Projekat uključuje oko 80 direktnih korisnika te također ima obrazovnu i savjetodavnu ulogu.

Korisnik, Cvijetin.

Organizacija: **Udruženje građana « CER »**

Projekat: Podrška povratku izbjeglica kroz podupiranje infrastrukture

Iznos: 20 000 KM

Osnovni cilj ovog projekta jeste da podrži proces povratka kroz ponovnu izgradnju onog dijela lokalnog puta koji vodi do povratničkog lokaliteta. Ovaj projekat potiče povratnike, poboljšava lokalnu komunikaciju, upućuje daljnje inicijative povratnika i ponovnu izgradnju, te organizira povratnike na bazi volonterstva. Projekat uključuje i razvoj kapaciteta novo osnovane organizacije povratnika «CER».

Izgradnja puta do sela Komarica.

Organizacija: **Omladinski klub «Pod istim suncem»**

Projekat: Podrška mladim povratnicima

Iznos: 20 000 KM

Cilj je da se pomogne životu mladih ljudi u povratničkim predjelima kroz razvoj i jačanje omladinskih organizacija i neformalnih grupa mladih ljudi u Jablanici, Konjicu i Prozoru-Rami.

Projekat će uvesti socijalne aktivnosti u predjelu Jablanice, Kojica i Prozor-Rame, te uključiti ukupno 100 mladih ljudi, od čega će ih 30 biti obučeno u razvoju malih i srednjih preduzeća a 24 volontera će biti obrazovani u pogledu aktuelnih socijalnih aktivnosti.

Radionica sa predstavnicima mladih iz Prozora

Organizacija: **Udruženje građana «Budućnost», Modriča**

Projekat: Korak po korak do pomirenja

Iznos: 20 000 KM

Projekat uključuje 3 dvodnevne radionice o ne nasilnoj komunikaciji koja će se održati sa različitim ciljanim grupama i sa sljedećim ciljevima:

ne nasilno reziješavanje konflikata, utemeljenje uzajamne komunikacije, razvoj organizacionih vještina kao i raspoznavanje mogućih članova odbora koji će prezentirati njihove društvene potrebe lokalnim vlastima.

Odbor je pretpostavljen ne samo da predstavlja potrebe građana već i da utemelji kontakte sa lokalnim vlastima.

Radionica o nenasilnoj komunikaciji, mladi.

Organizacija: **«Snaga žene», Tuzla**

Projekat: Podrška etničkom pomirenju i povratku izbjeglica

Iznos: 18 591 KM

Humanitarna organizacija «Snaga žene», podržava uspostavljanje multietničkog udruženja žena u povratničkim područjima istočne Bosne.

To bi generalno poboljšalo situaciju povratnika i oblikovalo uslove za članove udruženja da nakon što se projekat završi oni budu odgovarajuće obučeni kako bi mogli samostalno nastaviti svoj rad u saradnji sa lokalnim vlastima. Obrazovanje članova udruženja u predjelu razvoja civilnog društva, prava žena, zdravstvenog savjetovanja, obrazovanja u poljoprivrednom i voćarskom uzgoju, te u šivanju i heklanju, organizovano je u smislu da podrži pristojan rad organizacije.

Osnivačka skupština udruženja žena u istočnoj Bosni.

Organizacija: **H.O. Drugačija umjetnost «Alter Art», Travnik**

Projekat: Jačanje povratka u opštinu Travnik

Iznos: 20 000 KM

Cilj ovog projekta jeste da umanju raskorak izmedju domicilnog stanovništva i povratnika. Projekat će uključiti mlade volontere i opštinu Travnik u pospješivanju situacije povratnika. Stotinu djece i mladih iz Travnika će naučiti o tradicionalnoj kulturi, svakodnevnom radu u selima, odnosima u društvu, toleranciji i NVO sektoru te će izaći u susret i pomoći stotinama povratnika i njihovim porodicama u njihovom svakodnevnom radu. Svi rezultati rada biti će predstavljeni na festivalu kulture koji će organizovati Alter Art

Press konferencija, objava početka projekta.

TRENINZI, SEMINARI I STUDIJSKE POSJETE

NVO Fondacija u svome radu veliku pažnju poklanja usavršavanju članova Izvršnog tima i Upravnog odbora, kako bi bili u stanju obavljati poslove na visokom nivou. Navodimo neke od treninga, seminara i studijskih posjeta kojima su prisustvovali članovi Izvršnog tima u 2001. godini:

<u>Naziv treninga, programa, seminara ili studijske posjete</u>	<u>Mjesto održavanja</u>	<u>Organizator</u>
<u>“Fondacije za Europu” Izgradnja socijalnog kapitala-Socijalna ekonomija</u>	<u>Štokholm</u> <u>Švedska</u>	<u>European</u> <u>Foundation Centre</u>
<u>“Menadžment usmjeren na rezultate”</u>	<u>Sarajevo</u>	<u>NVO Fondacija</u>
<u>“Organizacioni razvoj”</u>	<u>Herceg Novi</u> <u>Crna Gora, SRJ</u>	<u>Care International</u>
<u>“Procedure strateškog plana”</u>	<u>Herceg Novi</u> <u>Crna Gora, SRJ</u>	<u>Care International</u>
<u>“Balkan/Južna Afrika mirovno istraživanje”</u>	<u>Južna Afrika</u>	<u>Crabgrass</u>
<u>“Donatori-istočna grupa”- Šesti godišnji sastanak</u>	<u>Bukurešt</u> <u>Rumunija</u>	<u>European</u> <u>Foundation Centre</u>
<u>“Marketing u neprofitnom sektoru”</u>	<u>Jahorina</u>	<u>Quaker Peace & Social Witness</u>
<u>“Dizajn, monitoring i evaluacija”</u>	<u>Sarajevo, Banja Luka</u>	<u>Care International</u>
<u>«Suština kompetitivnih prijedloga projekata»</u>	<u>Banja Luka</u>	<u>Care International</u>
<u>“Upravljanje neprofitnim organizacijama”</u>	<u>Vašington</u> <u>SAD</u>	<u>National Center for</u> <u>Non-Profit Boards</u> <u>(Board Source)</u>

Uz učešće Upravnog odbora i izvršnog tima izrađen je Strateški plan NVO Fondacije. Operativnim planom je za tim NVO Fondacije predviđena dodatna edukacija kroz različite treninge.

FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ ZA 2001 GODINU

NVO Fondacija BiH predstavlja bosanskohercegovačku inicijativu koja je usljed nedostatka pravne regulative u BiH registrirana u inostranstvu, tj. Holandiji. Početkom 2001 godine NVO Fondacija se u Federaciji BiH registrirala kao pravno lice koje implementira projekat za unapredjenje kapaciteta trećeg sektora u Bosni i Hercegovini. Projekat se implementira u suradnji sa CARE International Bosna i Hercegovina/Hrvatska, a finansiran je od strane Kanadske Vlade (CIDA).

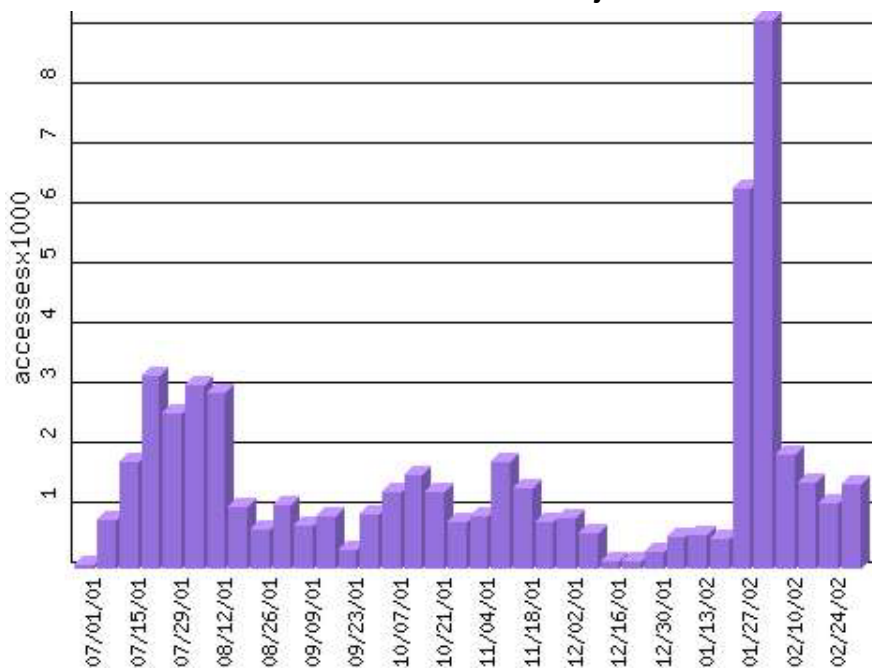
Finansije NVO Fondacije su u toku 2001 godine vodjene u sklopu Finansijske službe CARE International Bosna i Hercegovina/Hrvatska tako da je i izvještaj za 2001 godinu uradjen na osnovu podataka dobijenih iz CARE International, a sredstva su utrošena u skladu sa Budžetom projekta.

Support and Revenue	Prihod	KM
I CIDA CANADA	CIDA KANADA	253074,84
II KING BAUDOUIN FOUNDATION BELGIUM	KING BAUDIN FONDACIJA BELGIJA	1340,00
Total support and revenue	Ukupni prihodi i donacije	254414,84
Expenses	Troškovi	
I Personnel	Plate zaposlenih	71217,38
International staff	Medjunarodno osoblje	18962,56
Local staff	Lokalno osoblje	52254,82
II Operating expenses	Operativni troškovi	26246,61
Office rent,utilities,office running costs	Zakupnina,rezijski i ostali troškovi	9184,22
Office supplies	Kancelarijski materijal	5552,19
Communication	Komunikacijski troškovi	6272,83
Office equipment	Uredska oprema	5237,37
III Travel	Troškovi putovanja	4700,53
IV Vechicles (purchase,fuel and maint.)	Vozila(nabavka,gorivo i održavanje)	49110,39
V Staff training NGO Foundation	Trening za osoblje NVO Fondacije	5631,69
VI Suport to local NGO	Podrška lokalnim NVO	93600,05
VII Sundry / Miscellaneous	Ostali nepredvidjeni troškovi	2568,19
Total expenses	Ukupni troškovi	253074,84
Net Assets	Razlika prihoda i rashoda	1340,00
Exchange rate: US\$ = 2,140 KM	Kurs: US\$ = 2,140 KM	

WEB

Web stranica NVO Fondacije.

Dijagram broja posjetilaca u svakom mjesecu.

**UKUPAN BROJ POSJETILACA WEB STRANICE NVO
FONDACIJE U PERIODU 01.07.2001. – 24.02.2002. godine
JE 3121.**

www.ngofoundation-bih.org
www.nvofondacija.org

NVO Fondacija finansira

Upravni odbor Fondacije: Pomoć nevladinim organizacijama

Devet projekata za izbjegle i raseljene

● NVO Fondacija u partnerstvu s *CARE Internacional* BiH / Hrvatska (*CARE BHC*) priprema realizaciju projekta finansiranja od *CIDA Canada* (Kanadska agencija za među narodni razvoj) kojim se unapređuje kapacitet nevladinog sektora u BiH i zadovoljavaju osnovne potrebe povratnika u prijeratna prebivališta.

Ova fondacija će nevladinim organizacijama u BiH dodijeliti 100.000 američkih dolara za realizaciju projekata

koji će pomoći raseljenim i izbjeglim.

NVO Fondacija odabrat će devet konkretnih projekata nevladinih bh. organizacija, iz oba entiteta, koji su usmjereni zadovoljavanju

osnovnih potreba povratnika u prijeratna prebivališta.

U narednih mjesec dana, odredit će se kriteriji načina apliciranja. Način i uslove postavlja donator.

U zadnje dvije godine stanje između vladinih i nevladinih organizacija se bitno promijenilo na bolje. Ministarstvo za socijalnu politiku, izbjegle i raseljene u Vladi FBiH izrazilo je spremnost za saradnju i podršku projektima povratnika NVO Fondacije.

JUTARNJE, 17.07.2001.

NVO FONDACIJA BIH

Za projekte pomoći izbjeglicama 100.000 dolara

SARAJEVO - NVO Fondacija Bosne i Hercegovine priprema implementaciju projekta pomoći raseljenim i izbjeglim u saradnji sa Kanadskom agencijom za međunarodni razvoj (CIDA) i CARE International.

NVO Fondacija će odabrati projekte devet bh. nevladinih organizacija iz oba entiteta koji su usmjereni na zadovoljavanje osnovnih po-

treba povratnika. U otvorenom konkursu, za realizaciju ovih projekata, NVO Fondacija će nevladinim organizacijama u Bosni i Hercegovini dodijeliti do 100.000 američkih dolara

Osnovni cilj NVO Fondacije BiH je da pomogne aktivnost i samoodrživost NVO sektora u Bosni i Hercegovini.

OSLOBODJENJE 03.07.2001.

ZANIMLJIVOSTI

STUDIJSKO PUTOVANJE

Novembar 2001, BOARDSOURCE, Vašington DC, SAD

U skladu sa namjerom NVO Fondacije da svojim zaposlenicima i volonterima obezbijedi različite mogućnosti za daljnje profesionalno usavršavanje, u novembru 2001. g. sam kao Izvršni direktor NVO Fondacije učestvovao na 17.dnevnom seminaru u Vašingtonu (SAD) na temu: «Upravljanje u neprofitnom sektoru». Pored mene, na seminaru je iz BiH učestvovao i Igor Stojanović iz CCI-a Banjaluka.

Direktor NVO Fondacije i predstavnik CCI Banja Luka u posjeti BH ambasadoru u SAD.

Sam izbor teme je bio potaknut situacijom u BiH, te načinom na koji su organizovana Upravna tijela u našim, bosanskohercegovačkim neprofitnim organizacijama. Namjerno kažem «Upravna tijela», je se pokazalo da u svijetu, a prevashodno u SAD (Sjedinjenim Američkim Državama), neprofitnim nevladinim organizacijama, u odnosu na nas, upravljaju drugačije organizovana tijela. Upravo iz tog razloga ću u ovom kratkom izvještaju pokušati povući jednu paralelu upravljanja u neprofitnim organizacijama u BiH i SAD.

Individualna iskustva članova NVO Fondacije u radu sa Upravnim tijelima se značajno razlikuju od radnih materijala koji se prezentiraju na seminarima i radionicama organizovanih od strane međunarodnih agencija koje rade u BiH. Moram priznati da mi se lično dopao sistem upravljanja s kojim sam se detaljno upoznao u SAD, no sa druge strane moramo imati u vidu stanje u BiH NVO sektoru, te dug put razvoja kompletnog društva i svijesti građana, kako bi se jedan takav sistem postavio na mjesto.

Čitajući istoriju neprofitnog sektora u SAD, zaključio sam da su Amerikanci prošli dugačak put koji je započeo 1636 g. a koji je nastavljen 1643 kada je Henry Dunster, prvi predsjednik prestižnog univerziteta na Harvard-u, započeo sa procesom registracije ovog univerziteta. Nije to bio sistem upravljanja kojim bi se Amerikanci i danas mogli ponositi, ali je bio odraz vremena u kojem su živjeli. Od tog dana do danas, neprofitne organizacije u SAD su evaluirale, razvile se u organizacije koje cijene altruizam, volonterski duh, etičnost, profesionalnost itd. To naravno ne znači to da kod njih nema korupcije, lažnih pobuda, zloupotrebe položaja ili falsifikovanja računa. Na godišnjem Nacionalnom forumu lidera koji sam posjetio, dobili smo konkretne informacije i ovoj lošoj strani sektora, ali je ohrabrujuće bilo čuti da se «zdravi» dio sektora toga nije «stidio», nego je, naprotiv, zajedno sa predstavnicima vlast ukazivao na te nepravilnosti i pokušavao ih odkloniti.

U razgovoru sa Profesorom praktičnog menadžmenta sa Harvard-skog univerziteta, g. Allen Grossman-om, došao sam do onoga što ja lično smatram osnovnim uzrokom ovih neslaganja dviju praksi (BiH i SAD), te mog viđenja nastanka NVO kao glavnog razloga neaplikativnosti ponuđenih modela upravljanja iz SAD u BiH:

- U SAD danas, grupa ljudi, altruista ili osoba koje su teško pogođene nekim problemom, se organizuju kako bi taj problem pokušali riješiti. Vrijednim volonterskim radom i zalaganjem i vrlo često vlastitim novcem, te osobe započinju organizaciju, angažuju se na problemu i eventualno počinju sa traženjem sredstava (fundraising-om) kako bi što bolje pomogli pogođenoj populaciji. S vremenom, kako postaju uspješni i prepoznatljivi, dolazi do potrebe za razdvajanjem upravne od izvršne funkcije. Ovim članovi dolaze do kritičnog momenta kada se moraju odlučiti za jednu od ove dvije funkcije. To je zapravo onaj

momenat kome se na ovom seminaru davalo najviše pažnje, razdvajanje funkcija kako bi se izbjegli sukobi interesa, s tim da u SAD, većina osnivača odlučuje da pređe u Upravni odbor ili Odbor direktora, kako ga oni nazivaju. Ukratko, oni koji su najviše bili angažovani na svemu postaju članovi odbora, volonteri, a upražnjena mjesta u izvršnom osoblju se popunjavaju kroz jedan kompetitivan i transparentan proces.

- U BiH danas, organizacije nastaju na sličan način, s tim da ima i onih koji se osnivaju čisto zbog toga što sebi i svojim iz donatorskih sredstava mogu obezbijediti radna mjesta. Oni nisu tema ovog teksta pa ih više neću ni spominjati. Međutim, kada se dođe do momenta razdvajanja funkcija, kod nas najaktivniji članovi postaju direktori ili predsjednici, što sad onu drugu, upravnu stranu, u većini slučajeva ostavlja gotovo potpuno praznu. Zaposliti ih ne možemo jer bi trebali biti volonteri. A i ukoliko pronađemo osobe koje bi željele obavljati funkciju u odboru ili skupštini, direktor još uvijek vodi glavnu riječ u NVO. Ovim se dobiva jedan sistem upravljanja koji uglavnom služi da zadovolji donatore, više nego da obezbijedi kamen temeljac za razvoj dugoročno održive organizacije.

Sam seminar i nije imao namjeru da model upravljanja NVO u SAD pokaže kao jedini ispravan. Zapravo je cilj bio da se upoznamo sa njihovim modelom kako bi smo što bolje razumjeli vlastite potrebe. Lijepo zamišljeno, no kako to sprovesti u praksi je drugo pitanje.

Prošla su tri mjeseca od dana povratka iz SAD. Ovaj osvrt predstavlja moje lično viđenje generičkog procesa razvoja NVO sektora u BiH i SAD i problema sa kojima se NVO sektor u BiH susreće. Jasno je da se mnogi neće složiti sa ovim, no nadam se da će ovaj moj kratko osvrt podstaći na razmišljanje.

U nastavku ću nabrojati neke od najbitnijih tema sa seminara, listu učesnika kao i imena organizacija sa kojima sam se susreo u neslužbenom dijelu.

S poštovanjem,

Zoran Puljić

**Izvršni direktor,
NVO Fondacija BiH,
email. zoran@ngofoundation-bih.org**

Teme na seminaru (sve su vezane za sektor u SAD):

- Profesionalni program razvoja – kako dizajnirati edukacione programe za Odbore direktora u neprofitnim organizacijama, a uključio je kompletan pregled upravljanja u neprofitnom sektoru u SAD.
- Asistiranje konsultantima u radu sa jednim odborom iz Vašingtona – ja sam radio sa Upravnim odborom Vašingtonskog centra za mir.
- Prisustvo na trodnevnom godišnjem Forumu lidera neprofitnog sektora u SAD (400 učesnika)
- Samoprocjena članova Upravnog odbora.

Učesnici (po abecednom redu),

- 1.Amani Yousseff, Egipat
- 2.Amr Khalil, Egipat
- 3.Balazs Sator, Mađarska
- 4.Bola Lana, Nigerija
- 5.Florence Omosa, Kenija
- 6.Gwen Jaffro, Irska/Francuska
- 7.Hala Sukrallah, Egipat
- 8.Igor Stojanović, BiH, Banjaluka
- 9.Isabel Londono, Kolumbija
- 10.Kelmend Zajazi, Makedonija
- 11.Koketso Rantona, Bocvana
12. Lubica Lachka, Slovačka
13. Maria Stephan Otto, Meksiko
14. Raymond Stephens, Latvija
15. Roxana Braga, Rumunija
16. Zoran Puljić, BiH, Sarajevo

Učesnici seminara.

Imena organizacija sa kojima sam se susreo u neslužbenom dijelu,

National Endowment for Democracy (NED), Washington DC
Paul McCarthy, Program Officer

German Marshal Fund (GMF), Washington DC
Stephen Grand, Director of Programs

JUŽNA AFRIKA

PROGRAM: "South Africa / Balkan Peace Exploration"

Program "South Africa / Balkan Peace Exploration" je pokrenut od strane američke nevladine organizacije "Crabgrass", u kojem je učestvovalo osamnaest mladih ljudi uključenih u izgradnju civilnog društva na području bivše Jugoslavije. Osnovni cilj programa je upoznavanje sa iskustvima aktivista iz Južnoafričke republike o procesu rasnog pomirenja nakon ukidanja aparthejda. Grupa sa Balkana održala je mnogo sastanaka sa predstavnicima nevladinih organizacija, predstavnicom Komiteta za istinu i pomirenje (Truth and Reconciliation Commission), predsjednikom Komisije za ljudska prava Ruande, a sami učesnici programa su imali priliku prisustvovati i na nekoliko konferencija. Posjetili smo mnogo kulturnih i povijesnih znamenitosti ove prelijepe zemlje raznolikosti, kontradikcija, siromaštva i bogatstva, te podijeljenosti. Sve gore nabrojane aktivnosti bile su prigoda za učenje o Africi, Južnoj Africi, ali i za aktivnu razmjenu iskustava između grupa iz dvije daleke, ali ipak bliske regije.

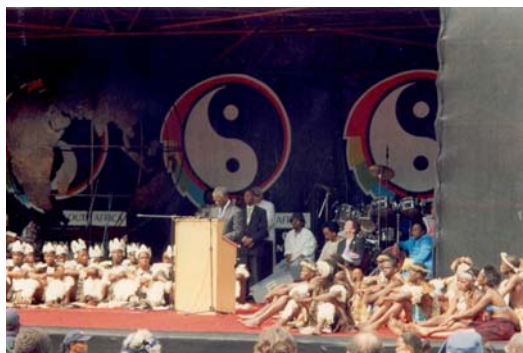
26-28.08.2001. Omladinski samit,
Svjetska konferencija protiv rasizma
Durban, Južna Afrika.

Orijentacijski sastanci su pomogli grupi da se upozna sa planiranim aktivnostima, da se utvrde pravila ponašanja i da se nauče važne

stvari o povijesti i trenutnoj situaciji u JAR-u.

Mnogobrojni sastanci sa predstavnicima nevladinih organizacija različitih nivoa djelovanja pomogli su nam djelomično razumijeti njihovo društvo. Organizacije koje rade na lokalnom nivou (gradski kvartovi, manji gradovi) poput "Survivors of Violence" iz Durban, "Youth Action" i "Conquest for Life" iz Johanessburga, "Quaker Peace Centre" i "UMAC" iz Capetowna i "Vezokuhle" iz Port Elizabetha najbliže su surovoj realnosti siromašnih, većinom pripadnika crnačke i tzv. obojene populacije (pretežno indijskog porijekla). Sam sistem aparthejda je društvo dijelio na tri skupine: bijelci, obojeni i crnci, a sve kako bi se bijelcima olakšala kontrola nad ostale dvije skupine i kako bi i te dvije grupe ostale na neki način sukobljene. Glavni problemi lokalnih zajednica svode se na veliko siromaštvo i nasilje koje provode mnogobrojne lokalne bande, te ove lokalne organizacije rade na programima podrške žrtvama nasilja, edukacije mladih ili na uključivanju bivših pripadnika različitih paravojnih formacija u normalne životne tokove. Mnogi članovi grupe sa Balkana našli su mnogo sličnosti po tim pitanjima sa situacijom u svojim zemljama.

Organizacija "NICRO" iz Durban radi sa maloljetnim delikventima, i svoj rad izvrsno nadopunjuju sa radom državnih institucija. Tu organizaciju naša grupa je svrstala u srednji nivo rada, tj. nivo uspješne suradnje sa vlastima i nadopunjavanja programa dva sektora. Njihovi programi su usmjereni na ponovno uključenje maloljetnih delikvenata u normalan život, prvo kroz plaćanje duga zajednici društvenim radom na preporuku Suda. Drugo, za ove i druge mlade ljude postoji mogućnost uključjenja u programe razvoja poduzetnika kojima su čak i obezbjeđena inicijalna sredstva za pokretanje malog biznisa. Ovaj kompletan modul rješavanja maloljetničke delikvencije i razvoja poduzetništva je odličan primjer adekvatnog i dobro osmišljenog pristupa rješavanja problema mladih.

29.08.2001. NVO Forum, Svjetska konferencija protiv rasizma Durban, Južna Afrika.

Neke od organizacija koje smo posjetili, kao što su "Accord", "Idasa" i "Olive" rade na najvišim nivoa suradnje sa vlastima i kreiranju pozitivnih promjena u društvu. Naša grupa je bila posebno impresionirana profesionalnošću i programima "Accord"-a, organizacije koja radi na treninzima, istraživanjima, zagovaranju i "policy development". U nekoliko zemalja Afrike su čak bili angažovani na pisanju Ustava.

Održani su i vrlo zanimljivi razgovori sa dvoje profesora sa "College of Transfiguration"-Grahamstown i "Western Cape University"-Capetown, o različitim praksama i iskustvima razrješenja konflikta, ali i sa interesovanjem o funkcioniranju školstva u Južnoj Africi.

Uz pomoć organizacije "Accord" održana je sesija sa g-dinom Gasana Ndobu, predsjednikom Komisije za ljudska prava Ruande. Ova komisija je zadužena za istraživanje ratnih zločina u Ruandi i suđenja počiniteljima genocida. Interesantno je da ova komisija pokriva najveći broj suđenja, te da su ta suđenja organizovana po posebnim principima ovisno o stepenu izvršenog zločina (četiri stepena). Dometi Međunarodnog suda za ratne zločine u Ruandi po mišljenju g-dina Gasane nisu veliki, i jako je malo urađenih procesa u odnosu na troškove tih suđenja. Takođe, nema načina da se mnogi visoko rangirani počinitelji zločina uhapse jer se kriju u drugim zemljama.

Iskustva Komisije za istinu i pomirenje Južne Afrike (TRC) prenijela nam je Yasmin Sooka, bivša članica ove komisije. U izradi se nalazi konačni Izvjestaj TRC-a koji će sadržavati imena žrtava i priče o

zločinima za vrijeme aparthejda. Komisija je saslušala oko 25000 žrtava, a ukupno je primljeno oko 7000 zahtjeva za amnestiju od zločina koju je ranije prihvatio i proglasio Afrički nacionalni kongres Nelsona Mandele. Rad komisije počiva na vrijednostima afričkog UBUNTU koncepta, i to je njihov vodeći princip. Komisija ne gleda samo na individualce, nego i na zajednicu. Primjer: publika u sudu plješe počinitelju zločina zato što govori istinu. G-dja Sooka nam je iznijela mnogo pozitivnih stvari o radu Komisije, ali i problemima u radu, formiranju i pritiscima na Komisiju. Njena je ocjena da je bilo veliko i važno učešće civilnog društva u raspravama o formiranju i radu Komisije, te da Vlada nije određivala članove, nego su to demokratskim putem određivali predstavnici civilnog društva.

05-06.09.2001. SAACI konferencija Port Elizabeth, Južna Afrika

Posjete povijesnim znamenitostima uključile su Robben Island (ostrvo-zatvor na kojem je Nelson Mandela proveo nekoliko godina), zatim Soweto (grad centar crnačkog otpora aparthejdu, upravo se obilježavanja 25. godišnjica Ustanka u Sowetu; kuća-muzej Nelsona i Winnie Mandele), Distrikt 6 muzej u Capetownu (Distrikt 6 koji je naseljavalo miješano stanovništvo je naredbom bjelačkih vlasti kompletno porušen, a stanovništvo raseljeno, i ovaj muzej pokazuje kako je taj distrikt nekada izgledao) i Egazine kod Grahamstowna (mjesto na kojem se odigrala velika bitka Xhosa ratnika protiv engleskih okupatora). Grupa je takođe učestvovala na tri konferencije: Youth Summit i World Conference Against Racism/ NGO Forum u Durbanu i South African Association for Conflict Intervention konferenciji u Port Elizabethu. Vrlo zapažen workshop grupa je održala zajedno sa mladima iz Port Elizabetha na zadnjoj konferenciji, a samom workshopu prisustvovala je većina učesnika cijele konferencije. To je bila odlična prilika za predstavljanje zemalja regije iz koje dolazimo učesnicima konferencije. O samom NGO Forumu u Durbanu, jednom od najvećih okupljanja NVO iz cijelog svijeta puno se pisalo i govorilo u posljednje vrijeme. Nevladine organizacije su ukazale na nepravdu i probleme u svijetu, naročito po pitanju prava ugroženih naroda i mogućnosti reparacija za ropstvo i problem modernog kolonijalizma. Veliki dio prijedloga NGO foruma je unesen u deklaraciju UN-a koja je donesena na sastanku državnih predstavnika u Durbanu.

Umjesto zaključka

Sam program je bio odlična prilika za upoznavanje realnosti Južne Afrike nakon aparthejda. Utisak je da je proces pomirenja na uspješnom putu. Jedan od problema koji karakteriše ovu zemlju je primjetna podijeljenost zemlje na ekonomskom planu, gdje bijelci drže još uvijek ključne poluge moći, dok većina stanovništva živi u siromaštvu. Pitanje je da li će ekonomska podijeljenost u budućnosti biti prevaziđena i da li će eventualno neizjednačavanje na ekonomskom planu dovesti do nemira poput onih u Zimbabveu. U samoj zemlji je ogroman jaz između bogatih poslovnih dijelova gradova i siromašnih crnačkih township-a/ kvartova, čiji nivo siromaštva je teško zamisliv nekome ko dolazi čak i iz Bosne i Hercegovina. Lični dojam je da nema istinske želje bijelaca za proces pomirenja, i da je za njih to stvar crnačke i tzv. obojene populacije. Nevladine organizacije su u cijeli proces pomirenja na jako dobar način uključene na različitim nivoima, i predstavljaju jak faktor u društvu. Postoje mnoge sličnosti sa situacijom u našoj zemlji, naročito na planu siromaštva, problema među različitim nacijama i nezaposlenosti, tako da bi neka od njihovih iskustava mogla biti od pomoći u rješavanju naših problema. Zahvalnost za priliku i čast za učešće u ovom prestižnom programu dugujem organizacijama "Crabgrass", "NVO Fondacija" i "Nešto Više", kao i izvrsnoj grupi prijatelja iz zemalja bivše Jugoslavije.

Renato Zrnić.